

Living in the Late Chalcolithic

Η ζωή στην Ύστερη Χαλκολιθική εποχή

What can the objects in the Pithos House tell us about Late Chalcolithic life?

The Pithos House was destroyed by fire (accidentally or intentionally), leaving traces of wooden beams and roofing material as well as a uniquely rich assemblage of around 280 artefacts preserved on the floor, providing a great deal of evidence for daily life. In addition to the pottery, the fire also left evidence of the different activities undertaken by the people using the roundhouse. These include making bone and stone tools, and food and liquid preparation and consumption. Particularly frequent are ground stone tools such as axes, chisels and stones for grinding grain. One stone installation is possibly the earliest known olive press on the island. The fierceness of the fire that destroyed the house suggests that many of the storage vessels may have contained olive oil. The most poignant find was the skeletal remains of an infant found within the debris of the building but we don't know the circumstances of the child's death.

Other less obviously functional finds in the collapse from the house include rare and exotic blue faience beads, evidence for some of the earliest copper working on the island, large triton sea shells, and numbers of small stones shaped into cones. The function of these remains mysterious but they may have been tokens for exchange. One has a geometric design engraved into the base and it may have functioned as a stamp seal, suggesting a possible administrative or symbolic function. This is one of only two examples of this type known from the Late Chalcolithic. There is no doubt that the Pithos House was a building of a special nature, perhaps providing evidence for privileged access to resources by some sectors of society.

▲ **A hollow stone probably used as an olive oil press, and later as a pot stand.**
Πέτρα με κοιλότητα η οποία πιθανότατα χρησιμοποιήθηκε ως πιεστήριο ελιάς για την παραγωγή ελαιόλαδου και αργότερα ως βάση για τη στερέωση αγγείου.

A cache of ground stone axes and adzes and other tools.
Πέλεκεις, αξίνες και άλλα λίθινα εργαλεία εναποθεθειμένα σε κρύπτη.

Building the physical and virtual Pithos House

The building you are standing in was constructed during 2010 by Dr Paul Croft, with help from archaeology undergraduates from around the world, volunteers from the Paphos area, particularly the members of the Paphos U3A, and the children of Kissonerga village.

The computer modelling and rendering was executed by Matthew Dalton using Autodesk 3d Studio Max software, with additional ceramic modelling making use of McNeel Rhinoceros 3d, software particularly suited to the modelling of curved surfaces. Photorealistic textures for architectural and artefactual models were created using Adobe Photoshop CS4, derived from high resolution digital photographs of actual archaeological objects taken in the Paphos District Museum.

Θέλετε να μάθετε περισσότερα;

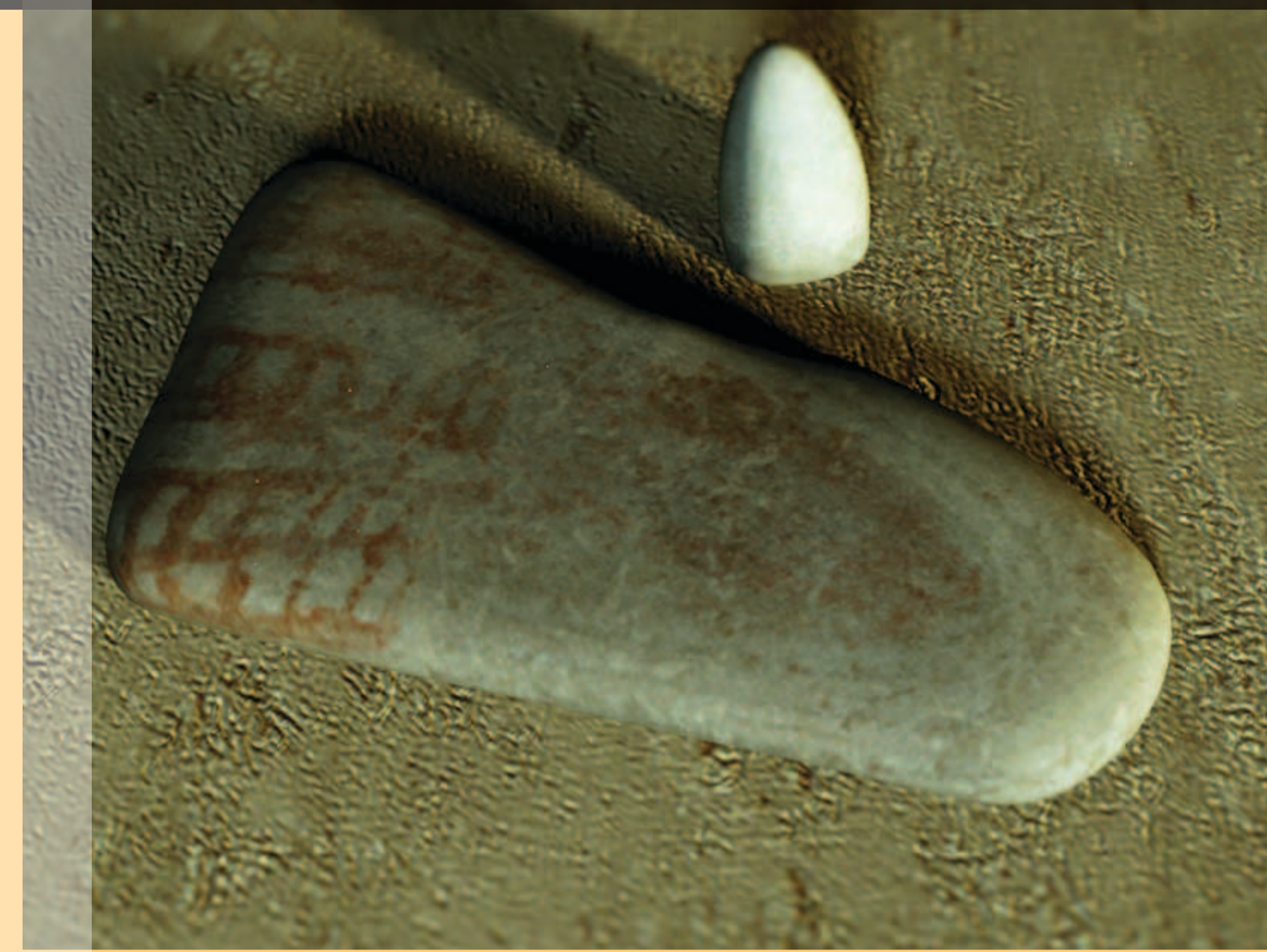
Πολλά από τα ευρήματα από την θέση Κισσόνεργα-Μοσφιλία εκτίθενται στο Επαρχιακό Αρχαιολογικό Μουσείο Πάφου. Το Οικείομορφο Αγγείο και το περιεχόμενό του, όπως και πολλά από τα εντυπωσιακά ευρήματα από την Κισσόνεργα-Μοσφιλία και άλλους προϊστορικούς αρχαιολογικούς χώρους, μπορείτε να τα θαυμάσετε στο Κυπριακό Μουσείο στην Λευκωσία.

Ο έγχρωμος ενημερωτικός οδηγός με περισσότερες πληροφορίες για την θέση Κισσόνεργα-Μοσφιλία, καθώς και για τον γετονικό χώρο στην θέση Λέμπα-Λακκούς, διατίθεται προς πώληση στο Κοινοτικό Συμβούλιο Κισσόνεργας, στο κατάστημα κεραμικών Lemba Pottery στην Λέμπα, στο Επαρχιακό Αρχαιολογικό Μουσείο Πάφου καθώς και σε άλλα μουσεία και βιβλιοπωλεία ανά την Κύπρο.

Τί μαρτυρούν τα ευρήματα στο “Σπίτι με τους Πίθους” για την ζωή στην Ύστερη Χαλκολιθική εποχή;

Το “Σπίτι με τους Πίθους” καταστράφηκε από πυρκαγιά (η οποία προκλήθηκε είτε από ατύχημα είτε σκόπιμα) αφήνοντας κατάλοιπα ξύλινων δοκών και υλικού στέγης, όπως και μια μοναδικά πλούσια συλλογή περίπου 280 τεχνουργημάτων που παρέμειναν συντηρημένα στο πάτωμα προσφέροντάς μας έτσι σπουδαία στοιχεία για την καθημερινή ζωή της εποχής. Εκτός από τα κεραμικά είδη, διασώθηκαν από τη φωτιά και ενδείξεις διαφόρων δραστηριοτήτων των κατοίκων του σπιτιού σχετιζόμενες με την κατασκευή οστέινων και λίθινων εργαλείων και με την παρασκευή και κατανάλωση φαγητού και ποτού. Ιδιαίτερα πολυάριθμα είναι λίθινα εργαλεία όπως πέλεκεις, σμίλες και λίθοι για το άλεσμα σιτηρών. Μία από τις λίθινες εγκαταστάσεις ίσως να είναι το αρχαιότερο γνωστό ελαιοτριβείο στο νησί. Από την έκταση και την καταστροφική μανία της πυρκαγιάς συμπεραίνουμε ότι πολλά από τα αποθηκευτικά δοχεία ίσως να περιείχαν ελαιόλαδο. Το πιο συγκινητικό εύρημα είναι ο σκελετός ενός μικρού παιδιού, που βρέθηκε στα χαλάσματα του κτιρίου. Οι συνθήκες του θανάτου του παιδιού δεν είναι γνωστές.

Άλλα ευρήματα, η χρήση των οποίων είναι λιγότερο προφανής, περιλαμβάνουν μερικές από τις αρχαιότερες ενδείξεις επεξεργασίας χαλκού στο νησί όπως και σπάνιες, εξωτικές χάντρες από φαγιεντανή, μεγάλα κοχύλια τρίτωνες και μικρές πέτρες σμιλεμένες σε σχήμα κώνου. Η λειτουργία αυτών των αντικειμένων παραμένει αινιγματική, αλλά ίσως να χρησιμοποιούντο ως συμβολικά τεκμήρια ανταλλαγών. Μία από τις πέτρες φέρει γεωμετρική εγχάραξη στη βάση της και ίσως να χρησιμοποιείτο ως σφραγίδα για διοικητικούς ή άλλους συμβολικούς σκοπούς. Στην Ύστερη Χαλκολιθική έχει βρεθεί ένα μόνο ακόμη παρόμοιο αντικείμενο αυτού του τύπου. Χωρίς αμφιβολία το “Σπίτι με τους Πίθους” ήταν ιδιαίτερο κτίριο και ίσως να μαρτυρεί ότι κάποια τμήματα του πληθυσμού είχαν προνομιακή πρόσβαση στους πόρους της κοινότητας.

▲ **An enigmatic painted stone and a conical stone.**
Αινιγματική πέτρα με ίχνη βαφής και πέτρα σμιλεμένη σε σχήμα κώνου.

▲ **An engraved conical stone perhaps used as a stamp seal.**
Κωνική πέτρα με εγχάραξη, η οποία ίσως να χρησίμευε ως σφραγίδα.

Triton shells found near the wall of the house.
Κοχύλια τρίτωνες που βρέθηκαν κοντά στον τοίχο του σπιτιού.

Acknowledgements

The Kissonerga-Mosfilia roundhouse replication project has been a joint venture between the Lemba Archaeological Research Centre, the University of Edinburgh, the University of Manchester, the Manchester Museum and The British Museum. It was funded by the Department of Antiquities of Cyprus, The A.G. Leventis Foundation, The Kissonerga Community Council and the Archaeological Institute of America.

Ευχαριστίες

Η αναπαραγωγή της κυκλικής οικίας πραγματοποιήθηκε από κοινού από το Αρχαιολογικό Ερευνητικό Κέντρο Λέμπας, το Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, το Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ, το Μουσείο του Μάντσεστερ και το Βρετανικό Μουσείο. Χρηματοδοτήθηκε από το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη, το Κοινοτικό Συμβούλιο Κισσόνεργας και το Αμερικανικό Ινστιτούτο Αρχαιολογίας.

Academic Publications

Peltenburg, E. *et al.* 1991 *Lemba Archaeological Project II.2.A. Ceremonial Area at Kissonerga*. Studies in Mediterranean Archaeology 70.3.

Peltenburg, E. *et al.* 1998 *Lemba Archaeological Project II.1A and 1B. Excavations at Kissonerga-Mosphilia 1979–1992*. Studies in Mediterranean Archaeology 70.2.

Peltenburg, E. *et al.* 2003 *Lemba Archaeological Project, Cyprus III.1. The Colonisation and Settlement of Cyprus. Investigations at Kissonerga-Mylouthkia, 1976–1996*. Studies in Mediterranean Archaeology 70.4.

Steel, L. 2004. *Cyprus Before History. From the Earliest Settlers to the End of the Bronze Age*. Duckworth.

▲ **A deer antler haft, originally used as a handle for a stone adze or axe head.**
Κέρατο ελαφιού το οποίο χρησιμοποιείτο ως λαβή λίθινης αξίνας ή πελέκως.

Want to know more?

Many of the finds from Kissonerga-Mosfilia are on display in the Paphos District Museum. The House Bowl and its contents, along with many of the spectacular finds from Kissonerga-Mosfilia and other prehistoric sites can be seen in the Cyprus Museum, Lefkosia.

A colour booklet giving more information on Kissonerga-Mosfilia and the neighbouring site of Lemba-Lakkous is available locally for sale from the Kissonerga Community Council office, Lemba Pottery in Lemba Village and the Paphos District Museum, as well as museums and book shops around Cyprus.

These posters can be found online linked to the websites of the Manchester Museum, the British Museum and the Archaeology department of the University of Edinburgh.

Progress on the current excavations at Bronze Age Kissonerga-Skalia can be viewed at <http://digcypruskissonerga.wordpress.com/>